

Farklılıkları törpülemek

ELİME, eserlerinden birini ilk defa okuyacağım bir yazarın kitabını aldığımında, daha önceleri yapmadığım bir şeyi yapıyor, yazarın yaşam öyküsüne bakıp yaşını öğrenmek istiyorum. Çünkü yazar, 30-45 yaş arasındaysa anlıyorum ki yeni hiçbir şey okuyamayacağım. Yerli yabancı hepsi birbirine benzeyen anlatım üsluplarıyla benzer hikâyeler yazan bir yazar grubu var o yaş aralığında. İstisnalar varsa da onlar ya editörlerin gözünden kaçıyor ya da kendilerini yeterince iyi pazarlayamıyorlar. "Altın Gözlük" kitabının yazarı İtalyan asıllı Giorgio Bassani 1916'da Bologna'da doğup 2000 yılında Roma'da ölmüş.

Yazarın "Altın Gözlük" adlı bu romanı için seçtiği zaman ve mekân kendisinin de deneyimleyerek şahitlik ettiği 20. yüzyılın ilk çeyreğindeki İtalya'sını, dahası Ferrera kentini ve faşizmin yavaş yavaş şekillendiği bir siyasi atmosferi içeriyor.

Kitabın ilk üç bölümünde altın gözlüğün sahibi olan Athos Fadigati adlı doktorun kişiliğine ve görünüşüne dair özellikleri, ona ait muayenehaneyi, Ferrera kentine taşınıp yerleşmesiyle ilgili hüznü ve geçmişine dair kısa anekdotları takip ediyoruz. İnsanların Fadigati'ye olan hayranlığını, muayenehanenin steril ve stil sahibi dekorunu, insanların doktoru da muayenehaneyi de sahiplenerek mekânı sadece hasta olduklarında değil, zaman zaman iyi vakit geçirmek için de ziyaret ettiklerini okuyoruz.

Fadigati'nin hayatındaki her şey o denli kusursuz ve özenlisidir ki, işlerin ne zaman değişeceği, belanın ne zaman geleceği kestirilemeye de gelmesinin kaçınılmaz olduğunu anlaşıyor. Çünkü adamımızın eşcinsel olduğu ifşa olmuş ve o andan itibaren kötü sona doğru ilerleyen saatın ilk tik takları duyulmaya, saatın akrebi ölümcül isirık hamlesi için sona doğru işlemeye başlıyor.

Çünkü insan türü, mutlak olanı bilemediğinden midir nedir, gruplar halinde, bazen kitleler halinde bir araya gelerek aynı doğru hakkında temsili bir evet oyu kullanıyor ve neyin normal, neyin anormal, neyin kutsal, neyin şeytani olduğuna kanaat getirebiliyor.

Bu durumda ortaya kanıtlanabilir bir genel doğru çıkmaya da çok sayıda insan tarafından onaylanmış, bu nedenle de kanıksanmış bazı doğrular ortaya çıkıyor. Bu doğruların dışında kalanlar da ya ucube ilan ediliyorlar ya da ortam uygunsa doğrudan linçe maruz kalıyorlar. Sonunda her şey halinde sonunda gelip şu uyarıya dayanıyor.

Giorgio Bassani

Beyazların mahallesine bir siyah olarak girmek intiharla özdeşir.

Siyah beyaz, doğu batı, eşcinsel, heteroseksüel, politik apolitik, başörtülü başörtüsüz, bu karşıtlıklar öyle çok ve kutuplar öyle belirgin ki, kalabalık olan tarafta değilseniz, belaya yakınsınız demektir.

Giorgio Bassani'nin bu küçük roman için seçtiği zaman ve mekân tesadüf değil, Mussolini İtalya'sına doğru küçük adımlarla ilerleyen İtalya'nın küçük bir kentinde olup bitiyor her şey. Eşcinsel ve içten içe doğal olarak çok yalnız bir adam (Athos Fadigati), gününü gün etmeye çalışan biri kız (Bianca) diğer üçü erkek Nino, Deliers ve anlatıcı rolündeki Yahudi gençle tanışıyor ve bu tanışıklık arkadaşlığa doğru ilerliyor. Sonra, trajediye doğru yokuş aşağı yuvarlanan bir hikâye belirliyor.

"Altın Gözlük", hikâye kurgusunu neredeyse ilmi ilmi oluşturuyor ve bilinen en eski anlatım dilini seçerek, kendi dünyasını ve karakterlerini sadelikle inşa ediyor.

Her şey açık ve net, fazlalık yok, şaşırtmaca yok, bekleneni sunuyor okuyucuya. Giriş, gelişme, sonuç. Her şey, olması beklenildiği, istendiği ve alışıldığı gibi minimal,

kolay ve tatmin edici... Kurala uygun, ilkeli, akla dayalı bir klasik yöntem. Postmodern tarzın "ben yaptım oldu"culuğunu içermiyor.

Taraf olmak

Jean Paul Sartre, bir defasında apolitik olmanın imkânsız olduğunu söyleyerek, var oluşa katılan, seçim yapan her insanın en küçük seçim ve eylemiyle bile farkında olmasa dahi angaje olduğunu, bir tarafa meylederek taraf olduğunu söylemiş.

Kitaba da isim olan altın gözlük (altın çerçeveli gözlük) başkarakter Athos Fadigati'nin cinsel tercihinin ifşası gibidir. Çünkü altın gözlük nedir (!) Bir tuhaflığın yoksa neden böyle bir gözlüğü takasın ki. (!)

Yapı Kredi Yayınları 2011 yılında çok hüznü bir hikâye ekseninde yine benzer bir temaya değinerek, faşizm, ötekileştirme, kendi gibi olmayı kabullenememe, bunlardan korkup çekim gibi insana özgü patolojik tuhaflikları ifşa eden bir **kitap** yayımlamıştı.

Christopher Isherwood adlı bir İngiliz yazarın, "A Single Man" adlı eseriyle bu, **O kitaptaki** olaylar da yine siyasette belirgin bir kutuplaşmanın ve kimi ölümcül silahların tehdidi gölgesinde yaşanan bir dönemde vuku buluyordu.

Ellili yılların Amerika'sında... Yine yüksek statü sahibi orta yaşlı bir eşcinsel (üniversitede akademisyen) ile genç erkekler arasında yaşanan arkadaşlık, aşk, olağan öğrenci öğretmen arası diyaloglar ve yine bir tür ucube (!) yabancı ve sosyal düzene bir türlü tutunamayan kronik - bir yalnız adam...

Farklılıkları törpülemek, saklamak, onlara ikna edici gerekçeler bulmak, farklılıklara karşı kibrin süslenerek biçim değiştirdiği hoş görme tavrı dışında, insani faşizmin ölümcül bakışından ne kurtarabilir. Çünkü kurtarıcı olacak şey neyse, o şey, insanlığın da barışın da kurtarıcısı olacak.

Trajediye doğru yokuş aşağı yuvarlanan bir hikâye... Kurala uygun, ilkeli, akla dayalı bir klasik yöntem. Postmodern tarzın "ben yaptım oldu"culuğunu içermiyor

Yazarın "Altın Gözlük" için kendisinin de deneyimleyerek şahitlik ettiği 20. yüzyılın ilk çeyreğindeki İtalya'sını, dahası Ferrera kentini ve faşizmin yavaş yavaş şekillendiği bir siyasi atmosferi içeriyor

Altın Gözlük

Giorgio Bassani
Çev: Yelda Gürlek
Yapı Kredi Yayınları
96 s.